సుశీల

౧

"సుశీలా!"

"ఆఁ"

"నన్ను క్షమింపుము" అనుచు భువనేశబాబు తన వ్యథితనేత్రదృష్టిని సుశీలముఖమున బరపెను— తన దుర్బలహస్తముల నామెచేతినందుంచి పట్టుకొనెను. సుశీల తనముఖము నొకవైపుకు త్రిప్పికొని చేతులను తిన్నతిన్నగా విడిపించికొని విసనకఱ్ఱతో విసరుచు "మీ రూరకుండుడు కొంచెము శాంతముగా నిద్రించుటకు ప్రయత్నించుడు" అనెను.

"సుశీలా! శాంతముగా నుండజాలకున్నాను" అని భువనేశబాబు దీర్ఘనిశ్వాసము విడిచెను.

"మీరు మాట్లాడుటయేకూడదని డాక్టరుగారు చెప్పిరిగదా!"

"మనస్సుశాంతమగుమందు వా రివ్వలేకున్నారు. రెండు నోటిమాటలు—"

"ఊరకుండుడు— తల మరల వేడియెక్కును." అని యొకచేతితో తొందరగా విసరుచూ, సుశీల తన రెండవచేతిని భువనేశబాబుతలయం దుంచెను.

స్నిగ్ధకోమలహస్తస్పర్శచే భువనేశబాబునకు మధురసుఖానుభవము కలిగెను.

"ఇప్పుడు కొంచెము నిద్ర పొండి" అని సుశీల పలికెను.

"నిద్రించుటయా! మొదట మనస్సును శాంతకరము చెప్పు—నన్ను క్షమించెదవా?"

సుశీలనేత్రములందు నీరునిండెను. మిక్కిలికష్టముతో ఆమె తనదుఃఖము నాపుకొని "మీ రేమి యపరాధము చేసితిరి? —నేను దేనిని క్షమించుట?" అనెను.

"ఈవయస్సునందు— జీర్ణశరీరుడనయ్యు, రూపముగ్ధుడనై, నిన్ను వివాహమాడితిని—"

"అయినను పెండ్లిచేసినది నాతండ్రిగారుగదా!"

"అవును—నాకంటెను వారియపరాధ మధికము— చాలనధికము! కాని నేనే— కోరియుంటిని—గొప్ప మొత్తమిచ్చుటచే వారు నిన్ను నాకు కట్టిపెట్టిరి—"

"ఊరకుండుడు. ఇప్పు డావిషయమేల? అదంతయు నాలోచింపకుడు. మిక్కిలి అస్వస్థత గలుగును."

"అస్వస్థత! — అధిక మింకేమిగలుగగలదు? నేను పోబోవుచున్నాను. ఒకటిరెండురోజుల ముందుగనో వెనుకనో— ఇందువలన నేమగును?"

"లేదు, లేదు, మీరు బాగగుదురు—"

"బాగగుదునా! లేదు ఇక స్వస్థతగలుగదు—ఎవరును నన్ను బాగుచేయజాలరు —పోవుటకున్నందు మనస్సుయొక్క పరితాపమును కొంచెము నివారించుకొని పోగోరుచున్నాను."

కడపటిమాటలు నోటినుండి మెల్లగా వెలువడెను. రెండుకండ్లును మూతపడెను. ఈ ఉద్రేకపూరితసంభాషణవలన భువనేశబాబును స్మృతితప్పెను. సుశీల అతని శిరస్సున నీరు జల్లి తొందరగా విసరదొడగెను. కొంచెముసే పదేవిధముగా భువనేశుడు పడియుండెను. శ్వాస క్షీణముగా నుండినను నియమితరూపముననే జరుగుచుండెను. శిథిలదృష్టితో నాత డొకసారి కన్నెత్తి చూచెను. అతడు క్షీణకంఠముతో "అబ్బా, కొంచెము నీరు." అనెను.

సుశీల కొన్నిగరిటెల నీరు బాబునోటిలో బోసెను. తర్వాత గడియారమువైపు చూచి "మందుపుచ్చుకొను సమయమైనది, పుచ్చుకొందురా?" అనెను.

"ఇమ్ము"

సుశీల లేచి మందుదెచ్చి, రోగినోటిలో కొంచెము కొంచెముగా బోసెను. జలపాన, ఔషధసేవలవలన భువనేశబాబునకు కొంచెము బలముగలిగినట్లు తోచెను. కొంచెముసేపు నిశ్శబ్దముగా నుండి శక్తితెచ్చికొని యిట్లు చెప్పదొడగెను: "అవును, నీతండ్రిది గొప్ప అపరాధము."

"ఊరకుండుడు, దేహమున కొంచెము స్వస్థత యగుపడుచున్నట్లున్నది."

"అవును, అందువలననే కొంచెము మాట్లాడవలయునని కోరిక పుట్టినది! ఇక నింతకన్న బాగుగాదు! —వలదు, అడ్డగించవలదు, నిషేధించవలదు, సుశీలా! ఇప్పుడు —"

మాట్లాడుచుండగనే హఠాత్తుగ మాటనిలిచి పోయెను. కొంచెము నేపటికితర్వాత "అబ్బా! కొంచెముగూడ మాట్లాడనియ్యవా? కాలుడా! —తీసికొనిపొమ్ము— తీసికొనిపొమ్ము — ఇప్పుడే. మనస్సు చాలభారముగనున్నది—కొంచెము తేలికచేసికొననియ్యవా?—"

తలమీదనీళ్ళుచల్లి సుశీల తొందరతొందరగా విసరజొచ్చెను — హఠాత్తుగా భువనేశబాబు కండ్లుతెఱచి చూచెను, —చేయియెత్తి సుశీలచేతియందుంచెను, — "ఊరకుండుము, మాట్లాడవద్దు, — ఆటంకపరచవలదు, —నన్నుమాట్లాడనిమ్ము. నీతండ్రిది చాలయపరాధము. అతడు చాల తప్పులు చేసియుండెను— అంతయుపోయియుండెను, తాను జైలుకు పోయియుండును— కాని యీవిధముగా జీర్ణశరీరుడనగు, నాకు, ——లంపటుడనగు, నాకు—నిన్ను ముడిపెట్టుటకు నాతనికేయధికారమును లేదు."

సుశీలనేత్రములనుండి అశ్రుకణములు రాలెను. ఆమె తనముఖమును మరలించికొని "నేనేమియు ఆటంకపరుపలేదు."

"అది నీమహత్వగుణము నిర్దయుడగు నీతండ్రి స్వార్థపరుడై, దేవలోకబాలికవగు నిన్ను, నాకు బలియొనర్చినాడు. ఏలనో నేనాబలికి కారణభూతుడనైతిని—- నేడో, రేపో నే నన్నియు విడిచి వెళ్లిపోవుచున్నాను— ధనమును, భోగమును, అన్నిటిని!--- నేను తీసికొనివెళ్ళునది--- అబ్బా! చెప్పజాలను, చెప్పలేను, అనేకపాపముల జేసితిని--- అన్నిటిని---. ఆలోచించలేను! కాని అంత్యమునగూడ ఈమహాపాతకమును.—-"

"నేత్రముల మూసికొని భగవంతుని ధ్యానింపుడు--- అతడు శాంతినొసగును."

"ఒసగునా!--ఒసగగలడా? సుశీలా! నీవు చెప్పుచున్నావుగాని శాంతినొసగగలడా? అబ్బా!"

మాట్లాడుచుండగనే భువనేశబాబునకు మరల మైకముగ్రమ్మినట్లాయెను. కొంచెముకాలము గడచెను. అతడు మరల కండ్లుతెఱచెను. "అబ్బా", అనెను,— సుశీల అతనినోటిలో పాలుబోయ దొడగెను. భువనేశబాబు తలకదలించెను; సుశీల నిలుపోసెను, —అతడు కొన్నిగరిటెలనీరు ద్రాగెను. అతని కనుకొననంతటి బలము గలిగినట్లాయెను. మెల్లగా సుశీల అతనిని "మీ బిడ్డలకు జెప్పి పంపుదునా?" అని ప్రశ్నించెను.

"వలదు"

"పంపించిననే బాగుండును."

"ఇప్పుడు వలదు."

"అయిన నెప్పుడు?"

"తర్వాత.— వారు వచ్చినయెడల మంచిదే, లేనిపక్షమున, కొంచెము నిప్పును— నీవే అంటించుము."

"వారిని చూడవలయుననుకోరిక లేదా?"

రెండునేత్రములనుండి రెండు అశ్రుకణములు రాలెను. సుశీల తనకోమలహస్తములతో వాటిని తుడిచెను. మరల నశ్రువులు రాలెను. మరల ఆమె తుడిచివైచెను మరల రాలెను!

"ఎవరు వలదనిరి? వారికి సమాచార మంపించెదను. వారు వచ్చిచేరుదురు." అని సుశీల తెలిపెను.

"వద్దు, యీముఖమును వారికి చూపింపను! చూపింపజాలను!"

"ఏల? ఏమైనబాధ యుండినయెడల తీర్చివైచికొనుడు. ఇంకను సమయమున్నది."

"సమయము మేమోయున్నదికాని అధికారము లేదు. నేను ప్రతిజ్ఞాబద్ధుడను. వలదు, ఇప్పుడామాటలన్నియు వలదు. సుశీలా! వలదు. ఇంకేయానందమును వలదు శాంతి! శాంతి! కొంచెము శాంతియే!--

అతడు మరల మైకముగ్రమ్మినట్లు పడిపోయెను. కొంచెమునేపు సుశీల అతనివైపు దృష్టినిలిపి చూచుచుండెను. హఠాత్తుగా నామె కెందులకో భయమునొచెను. ఆమె మెల్లగాలేచి ప్రక్కవైపుననుండు ఒ

తలుపును తెఱచెను. డాక్టరును మరిముగ్గురు మనుష్యులును నచ్చట కూర్చొనియుండిరి. సంజ్ఞచేసి సుశీల డాక్టరుగారిని పిలచెను. మునివ్రేళ్ళమీద నడచుచు నతడు గృహమధ్యమున బ్రవేశించెను. రోగిముఖమును వీక్షించెను. శ్వాసను, నాడిని, శరీరోష్ణమును నతడు పరీక్షించెను. అతనిలలాటమున బొమముడిపడెను. శీఘ్రపదవిక్షేపముతో మరల నతడు ప్రక్కగదిని ప్రవేశించెను కొన్నిసీసాలను బైటికితీసి ఒకమందును తయారుచేసి తీసికొనివచ్చెను. మందు నందుకొని సుశీల మెల్ల మెల్లగా రోగినోటిలో బోసెను.

ఆపైని రోగికి కొంచెము స్వస్థత అగుపడెను ద్వారపు వెలుపలివైపున రఘునాధుడనునొకపురాతన భృత్యుడు వేచియుండెను. వానిని రోగిదగ్గఱనిలబడి విసరుమని సంజ్ఞచేసి సుశీల ప్రక్కగదిని ప్రవేశించెను.

౨

"డాక్టరుగారూ!"

"మీ రలాకూర్చొనుడు. మీరు భయపడనవసరము లేదు. కాని— చాలరాత్రి అయినది. ఇం కెంతసే పుండగలరు? పోయి మీరు కొంచెము విశ్రమింపుడు. ఇం కెవరైనను రోగివద్ద కూర్చొనెదరు'—'

సుశీల తలనాడించి "లేదు, నాకు కొంచెముకూడ దుఃఖములేదు— వారు మేల్కొనినప్పుడు నన్నే పిలచెదరు!"

"అది సరే— అది సరే—అయినను—"

"వారిస్థితి యిప్పు డెట్లున్నది?"

"స్థితికేమి— మీరు భయపడవలదు. రాత్రియంతయు బాగుగనే గడిచిపోవును—"

"ఏమైన యనుమానమున్నదా?"

డాక్టరు సందేహముతో "అదంతయు భగవదాధీనము" అనెను.

"నే నీసమాచారము వారిసంతానమునకు తెల్లము జేయవలయునని కోరుచున్నాను.—"

సమీపముననే నొకపురుషు డాసీనుడైయుండెను. అతనిపేరు ప్రఫుల్లచంద్రబాబు. అత డాగృహకార్యనిర్వాహకుడై యుండెను. "అమ్మా! సమాచార మంపుట వారి కిష్టములేదా?" అని యత డనెను.

"అట్లే యగుపడుచున్నది. అయినను వారికి సమాచార మంపవలయునని నాయిష్టము."

"తమరు చెప్పినయెడల—"

"అవును. మీ రిప్పుడే వారి కీసమాచార మంపుడు. జబ్బుసంగతిగూడ వారికి తెలియదు. ఇప్పుడే యొక జాబు వ్రాయుడు. 'వారు మృతప్రాయులుగా నున్నారు. తక్షణమే ప్రయాణమగుడు' అని వ్రాయుడు. మోటారు సంసిద్ధముగా నున్నది. ఇప్పుడే ఎవరినైన జాబు తీసికొనిపొమ్మనుడు."

ప్రఫుల్లచంద్రబాబు అచ్చటినుండి లేచి వెళ్ళి, జాబు వ్రాయుటకై కూర్చొనెను. కాగితము, పేనా తీసికొని వెనుకకు తిరిగి "తమతండ్రిగారికిగూడ జాబు వ్రాయుదునా?" అని యడిగెను.

"వలదు"

"వా రేమందురు?"

"వలదు, అవసరములేదు, వారికి జాబు వ్రాయవలదు. సుశీలముఖమునుండి ఉత్తేజపూరితమగు నొక వేడినిట్టూర్పు వెలువడెను. ఆమె దానినణచి ధీరముగా "వలదు, ఇం కెవరికిని సమాచార మంపనవసరములేదు. కేవలము వారిబిడ్డల కిప్పుడే సమాచారమంపుడు."

ఇట్లుచెప్పి సుశీల మరల రోగియుండుగదిలో బ్రవేశించెను. ఆమె భృత్యునిచేతినుండి విసనకఱ్ఱను తీసికొనెను. రఘునాథు డటుతొలగి నిలుచుండెను.

ఒకగంటకాలము గడిచిపోయెను. బైట వరాండాలోనికి ఘుంయ్‌ఘుంయ్ శబ్దములతో కొన్ని మోటారులు రాదొడగెను. సుశీల శరీరమంతయు గడగడ వణకజొచ్చెను. ఆమె మిక్కిలిప్రయత్నముచేసి మనస్సు శాంతపరచుకొని శక్తిదెచ్చుకొని నిలబడెను! రఘునాథుడు, కండ్లనిండుగ నీరుదెచ్చుకొని రోదన నారంభించెను.

మెట్లమీద చాలపాదధ్వనులు వినబడెను. వచ్చినవారందఱు ప్రక్కగదిని ప్రవేశించిరి. సుశీలయు తలుపు తెఱచి వారికెదురుగా బోయి నిలబడెను. ఇల్లు నిండిపోయెను,— ఇద్దఱు పుత్త్రులు, ఇద్దఱు కోడండ్రు, ఒక

కూతురు, మనుమడు, మనుమరాళ్ళతో ఇల్లు ఒకేతూరి నిండిపోయెను. సుశీల వారి నొకతూరి కన్నెత్తిచూచెను. ఆమె దుఃఖముతోడను, సిగ్గుతోడను, తలను వంచుకొనెను.

ఆహా! ఏమి ఏలోభమున నామె వాని నాశ్రయించియుండును. వీరిమధ్య నామెయే అపరాధినివలె నగపడుచుండెను. ఆమె ఒకసారి కన్నెత్తిచూచి తలవంచుకొనెను. మరల ఆమె కన్నెత్తి చూడజాలకపోయెను. ఆగంతకులు నిశ్శబ్దముగా సుశీల ముఖమువైపు చూచుచుండిరి. ఈమోహినియే యాతని కింద్రజాలము గదా!—కాదు. ఈమె మోహినిగాదు, ఈమె మహామహిమాదేవి! సామాన్యమనుష్యస్త్రీ యగుపక్షమున, అబ్బా! ఇంతటి దురదృష్టవంతురాల గునా? ప్రేమ, కరుణ కలసిన దృష్టితో నందఱును నీమె ముఖమువైపు చూచుచుండిరి. ఇప్పటివఱకును నీమెపేరు వినినంతనే లెక్కలేని శాపముల బెట్టుచుండెడివారు!

సుశీల వంచినముఖముతో డాక్టరువద్దకు వెళ్ళి "వీరిప్పు డాయింటిలోనికి వెళ్ళవచ్చునా?" అని యడిగెను.

డాక్టరు తలను ఊపి సమ్మతిని తెలియపరచెను.

తలుపుతెఱచి సుశీల ప్రక్కకు జరిగి నిలుచుండెను. నిశ్శబ్దముగా నందఱు గృహమధ్యమున ప్రవేశించిరి. అందఱును శయ్యాగతుడైన రోగికి నాల్గువైపుల నిలుచుండిరి.

పదునైదునిముషములు గడచియుండును. ఇంతలో భువనేశబాబు కదలెను క్షీణకంఠముతో మెల్లగా "వీరెవరు? అందఱువచ్చిరి! అబ్బా!" అనెను.

సుశీల కొంచెము దగ్గఱకువచ్చి తలవంచి "కన్నెత్తి ఒకసారి వీరిని చూడుడు" అనెను.

భువనేశబాబు కండ్లుతెఱచి చూచెను. అతని ముఖమునం దొకసారి ఆనందదీప్తి వెలిగెను. తత్క్షణమే నిష్ప్రభమైంది పాంశువర్ణము బొందెను. అతని శిథిల నయనములు రెండును మూతవడెను. రెండుకన్నీటిబొట్లు బైలువెడలెను. ఈవ్యథితవిభ్రాంతజీవికి ఉత్తరలోకమునసైన శాంతి సంప్రాప్తించియుండునా!— ఆవిషయము మాలోకాధిష్ఠాతయు, కర్మఫలదాతయు నగు ధర్మునికే తెలియవలయును!

3

"తమరు మమ్ముల బిలచితిరా?"

"అవును, కూర్చొనుడు—" సంభ్రమముతో, సుశీల లేచి, భువనేశబాబుకుమారులగు నరేంద్రబాబు, ధీరేంద్రబాబులకు కూర్చొనుటకై స్థానమిచ్చెను.— వారు నిశ్శబ్దముగా కూర్చొనిరి.

"సరి— మమ్ముల నేలపిలచితిరి?"

"వారు చాలసంపత్తి నుంచిపోయిరి" అని సుశీల మిక్కిలి నిర్లిప్తభావముతో నుడివెను.

"వింటిమి, అంతియేనా?"

"వారి వీలునామాసంగతిగూడ వింటిరా?"

"వింటిమి, ఆస్తినంతయు తమ కిచ్చి పోయిరి గదా?"

"వివాహసమయమునందు మాతండ్రిగారివద్ద యీ విధమగు ప్రతిజ్ఞయే వారు చేసియుండిరి—"

"మావద్ద అవిషయములగుఱించి ఆలోచించుట కేమైనఅవసర మున్నదా?"

"నా కీప్రపంచమునువిడిచి వెళ్ళిపోయిరి. ఏమైనను సరే మీ రాఆస్తివిషయమై ఆలోచించవలయును."

"తమయాస్తివిషయమైగదా! దానిని తమరు మీయిష్టమువచ్చినట్లు చేసికొనవచ్చును. ఈఉపదేశ మిచ్చుటకొఱకేనా మమ్ముల బిలుచుట?" అని ధీరేంద్రబాబు పలికెను.

"కాదు, ఆ ఆస్తివిషయమై నా కేమియధికారమున్నది? కాని నాకొఱకై వారు తలచిన అంత్యకర్తవ్యమును వారు చేసిపోయిరి. ఇప్పుడు నేను నాకర్తవ్యము చేయవలసియున్నది. ఇది వారివీలునామా" అని ఆమె ఆవీలునామాను ఆసవతిబిడ్డల యిరువురియెదుట పడవైచెను

"సరే, దానినిచూచి మే మిప్పుడు చేయునదేమి?" అని నరేంద్రబాబు వాక్రుచ్చెను.

సుశీల ఆవీలునామాను మరల యెత్తుకొనెను,—

రెండుభాగములుగా జింపి, అగ్గిపుల్లను వెలిగించి వాటి కంటించెను. భగ్,భగ్ మనుచు నాచినిగినకాగిత ముక్కలు మండజొచ్చెను. చూచుచుండగనే అవి భస్మీభూతములాయెను.

"వీలునామా— అదిగో మండిపోయినది,— మీతండ్రిసొత్తుకు హక్కుదారులు మీరలే!"

ఇద్దఱు సోదరులును విస్మయముజెంది అట్లే చూచుచుండిరి. కడపట "తమ రిప్పు డేమిపనిచేసితిరి?" అని నరేంద్రబాబు పలికెను.

"మంచిపనియే చేసితిని మీరు వారివంశస్థులు— వారిసంపత్తికి మీరు హక్కుదారులు!— ఈవిపుల సంపత్తిని స్వాధీనపఱచుకొనుటకు నే నెవతెన?"

"తమరు వారిపత్నులుగదా!"

"ఏమైననుసరే, నా కొకయధికారమున్నదని నే దలుచను"

"ఏల తలచరు? స్వతంత్రముగానే తమరు జీవించగలరు ఎట్లైనను దీనికి కడపట అధికారులుతమరే— వీలునామాను తమరు కాల్చివేసితిరి, అయినను యింకేమైన వ్రాతమూలకముగా నుండిన—"

"నాకు తెలియదు. తెలిసికొనవలసిన అవసరమును నాకు లేదు. అధికారిని! వలదు, అధికారి ననుమాటలింక యెత్తవలదు.— అధికారము కావలయునని నేను కోరలేదు. నేను కోరను. నాకు నగలు చాల యిచ్చియున్నారు. వాటిని యీనాకోడండ్ర కిచ్చివేయుదును. వారుధరించిన నేను సంతోషించెదను.—" చెప్పుచుండగనే ఆమె నోటిమాట నిలచిపోయెను.

నరేంద్రబాబు "అయిన తమజీవనము—"

"జీవనము! నే నొకయాడుదానను— విధవను. రెండుపిడికెళ్ళబియ్యము, రెండుగుడ్డలు— ఇందుల కేమిఖర్చగును? మాతండ్రినన్ను చదివించుటలో లోపముంచలేదని మీకు తెలియునుగదా?—"

"తమరు సుశిక్షితులని నాకుతెలియును;— తమ కీదుర్భాగ్యము ఘటించెను. ఏమైననుగానీ తమరు విద్యాలాభముబొందియున్నారు. ఆవిద్యచే నార్జించిన ధనముచే తమ కొక్కరికేకాదు యింకనలుగురినిగూడ పోషించగలుగుదురు. కాని తమరిట్లేలచేయవలయును. తండ్రిగారిసంపత్తిని తమరు కొంచెముగూడ స్వప్రయోజనమునకై యుంచుకొనుటలేదు. కాన తల్లీ! నీవు మా తల్లివి! మేము మీబిడ్డలము మాఅధికారివి—"

సుశీల యేడ్చుచు తనరెండుచేతులతో ముఖమును గప్పికొనెను. నరేంద్రబాబు నోటిలోనిమాటలు హఠాత్తుగా నిలబడిపోయెను. కొంచెముసేపటితర్వాత వాని స్నేహకోమలకంఠమున "తల్లీ!" అనిపిలువబడెను.

రుద్ధప్రాయమున "బిడ్డా" అని సుశీలకంఠమున వెలువడెను.

"బిడ్డల ప్రార్థన నుపేక్షించి వెళ్ళిపోయెదవా తల్లీ!"

సుశీల బిగ్గరగానేడ్చుచు "తల్లి తల్లి! నేను తల్లినా? మీరు మీసంతానాధికారమును గోరుచున్నారా"

"అవును. తమరు తల్లులు, మేము బిడ్డలము— బిడ్డల అధికారమునే మేము తమరి నడుగుచున్నాము. తల్లివలె, దేవివలె, తమరు తమబిడ్డలసంసారముననే యుందురుగాక"—

"ఉండెదను— అట్లైన నుండెదను. నేను చాల చిన్నదానను,—తల్లియగుటెట్లో నాకుతెలియదు. కూతురువలె మీవద్దనుండెదను,—మీరు తండ్రులరు— పుత్రికవలె మీలో నా కొకస్నేహస్థాన మిందు— నే కృతార్థురాల నయ్యెదను!" (అనువాదము).
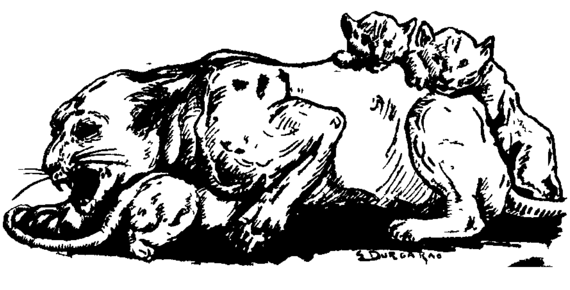
—తిరుమూరు రంగారెడ్డి.